

ВІДГУК

опонента, член-кореспондента НАМН України, професора, доктора медичних наук, професора кафедри хірургії з курсом невідкладної та судинної хірургії НМУ імені О.О. Богомольця Руденка Костянтина Володимировича на дисертаційну роботу Мельник Анни Юріївної на тему «Термінальна серцева недостатність: особливості лікування та формування листа очікування трансплантації серця» подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю 222 «Медицина».

Науковий керівник: доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри кафедри кардіохірургії, рентгеноендоваскулярних та екстракорпоральних технологій Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика Яценко Наталія Олексіївна

1. Актуальність теми

Серцева недостатність (СН) залишається однією з провідних причин захворюваності, повторних госпіталізацій і смертності у світі. Незважаючи на значний прогрес у фармакотерапії, хірургічних та організаційних підходах до ведення пацієнтів із хронічною серцевою недостатністю, значна частина хворих прогресує до термінальної стадії захворювання. У цій категорії пацієнтів основним методом лікування, що забезпечує покращення виживаності та якості життя, є трансплантація серця. Водночас застосування цього методу обмежене через дефіцит донорських органів та високі вимоги до відбору пацієнтів.

У сучасній клінічній практиці особливо гостро стоїть питання оптимізації критеріїв включення пацієнтів до листа очікування трансплантації серця, а також своєчасного визначення групи ризику розвитку ускладнень і летальних наслідків. Незважаючи на наявність міжнародних рекомендацій, адаптованих до умов конкретних країн, в Україні відсутні систематизовані науково обгрунтовані підходи

до формування листка очікування, які б враховували національні особливості епідеміології, клінічних проявів та ресурсні обмеження.

Дослідження проблеми термінальної серцевої недостатності та розробка методів об'єктивного відбору пацієнтів до листа очікування трансплантації серця мають важливе практичне значення. Це дозволяє підвищити ефективність лікування, знизити ризик госпітальної та позалікарняної смертності, оптимізувати використання донорських органів та впровадити стандартизовані підходи до ведення пацієнтів у спеціалізованих кардіохірургічних центрах.

Таким чином, тема дисертаційного дослідження «Термінальна серцева недостатність: особливості лікування та формування листа очікування трансплантації серця» є високою актуальною, оскільки спрямована на вирішення важливої медичної проблеми, що має безпосереднє відношення до підвищення якості та ефективності лікування пацієнтів із тяжкими формами серцевої недостатності в Україні.

2. Наукова новизна одержаних результатів

У дисертаційній роботі вперше в Україні комплексно проаналізовано сучасні підходи до формування листа очікування трансплантації серця у пацієнтів із термінальною серцевою недостатністю з урахуванням національної специфіки та міжнародного досвіду. Встановлено клініко-інструментальні особливості пацієнтів залежно від їх включення до листа очікування, визначено предиктори летальності та ускладнень. Обґрунтовано науково нові критерії стратифікації ризику та оптимізації тактики лікування хворих з термінальною серцевою недостатністю.

3. Практичне значення одержаних результатів

Розроблені та науково обґрунтовані підходи до формування листа очікування трансплантації серця мають важливе значення для практичної охорони здоров'я. Визначені клініко-лабораторні та інструментальні критерії дають змогу своєчасно й обґрунтовано приймати рішення щодо включення пацієнтів до листа очікування або вибору альтернативної тактики лікування. Результати дослідження впроваджені

у клінічну практику кардіохірургічних відділень та застосовуються в освітньому процесі на кафедрі кардіохірургії, рентгенендоваскулярних та екстракорпоральних технологій НУОЗ України імені П. Л. Шупика.

4. Оцінка науково-методичного рівня проведеного дослідження та повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Дисертація характеризується високим науково-методичним рівнем, що проявляється у чіткому визначенні мети й завдань дослідження, правильному виборі дизайну роботи та адекватному застосуванні сучасних методів аналізу. Автором використано широкий спектр клінічних, лабораторних, інструментальних та статистичних методів, зокрема загальноклінічні обстеження, біохімічні аналізи, інструментальні дослідження (ехокардіографія, катетеризація серця, коронарографія), функціональні тести, а також багатофакторний статистичний аналіз, що відповідає сучасним вимогам доказової медицини. Такий комплексний підхід забезпечив високу надійність і достовірність отриманих результатів, дозволив зробити узагальнені висновки та сформулювати практичні рекомендації.

5. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Сформульовані у дисертації положення, висновки та практичні рекомендації відзначаються високим рівнем наукової обґрунтованості та достовірності. Вони базуються на результатах комплексного аналізу клініко-лабораторних, інструментальних і прогностичних даних великої когорти пацієнтів із термінальною стадією серцевої недостатності. Отримані результати підтверджені використанням сучасних статистичних методів, включаючи багатофакторний аналіз, логістичну регресію, ROC-аналіз, що забезпечує високу точність і відтворюваність висновків.

Рекомендації, наведені у дисертаційній роботі, логічно впливають із проведених досліджень, узгоджуються з сучасними міжнародними підходами та водночас враховують національну специфіку організації трансплантологічної

допомоги. Вони спрямовані на практичне вирішення актуальних клінічних завдань – оптимізацію критеріїв формування листа очікування трансплантації серця, зниження ризику ускладнень та підвищення виживаності пацієнтів. У такий спосіб дисертація поєднує вагому наукову складову з безпосередньою практичною значущістю, що свідчить про її завершеність та високу цінність для кардіохірургічної практики.

6. Оцінка структури, змісту та форми дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Мельник А.Ю. має чітку структуру, відповідає вимогам до науково-кваліфікаційних праць та складається з вступу, огляду літератури, матеріалів і методів дослідження, трьох розділів власних досліджень, обговорення результатів, висновків, практичних рекомендацій та списку використаних джерел.

Вступ

У вступі належним чином обґрунтовано актуальність теми, що зумовлена зростанням поширеності термінальної серцевої недостатності та потребою в удосконаленні критеріїв формування листа очікування трансплантації серця. Чітко сформульовано мету і завдання дослідження, визначено об'єкт і предмет, а також методи дослідження. Вступ відображає наукову новизну та практичне значення роботи, що забезпечує логічний зв'язок із наступними розділами.

Огляд літератури

Огляд літератури виконано ґрунтовно, із залученням сучасних вітчизняних і зарубіжних джерел. Висвітлено епідеміологію, патогенез, сучасні підходи до лікування хронічної серцевої недостатності та критерії відбору пацієнтів для трансплантації серця. Значна увага приділена аналізу міжнародних рекомендацій (NYHA, ISHLT, ESC) та їх зіставленню з вітчизняними практиками. Літературний аналіз логічно підводить до постановки завдань дослідження.

Матеріали та методи дослідження

Розділ детально описує базу дослідження, що включала ретроспективний аналіз пацієнтів із термінальною серцевою недостатністю, які перебували у період 2021–2024 рр. під спостереженням у кардіохірургічному центрі. Чітко подано

термінологія коректна. Таблиці, рисунки та діаграми мають належний рівень інформативності та оформлення, список використаних джерел є достатньо повним та сучасним.

7. Недоліки дисертації щодо її змісту і оформлення

Дисертація в цілому виконана на належному науковому рівні, проте можна відзначити деякі незначні недоліки. Так, у деяких розділах інформація подана узагальнено і потребує більш детального аналізу сучасних джерел, а частина результатів могла б бути більш наочно представлена за допомогою графіків чи таблиць. Також спостерігаються незначні стилістичні та орфографічні неточності, деякі таблиці та рисунки потребують чіткішого підпису. Загалом зазначені недоліки не впливають на наукову цінність та якість одержаних результатів.

При проведенні рецензування даної роботи виникли наступні питання:

1. Які ускладнення (тромбоемболія легеневої артерії, дихальні, неврологічні, шлунково-кишкові, потреба у діалізі) найчастіше виникають у пацієнтів на листку очікування, і які фактори ризику їх розвитку?
2. Чи існує залежність між частотою важких ускладнень (кардіогенний шок, потреба в інотропній підтримці, механічна підтримка кровообігу) та включенням пацієнта до листа очікування?
3. Чи виявляються різниці у результатах функціональних тестів (6-хвилинний тест з ходьбою, шкала SHFM) між групами та як вони впливають на оцінку ризику?

8. Висновок

Дисертаційна робота Мельник Анни Юріївни на тему «Термінальна серцева недостатність: особливості лікування та формування листа очікування трансплантації серця», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є самостійним і завершеним науковим дослідженням із чітко визначеною науковою новизною, а також теоретичною та практичною цінністю. Авторка досягла поставленої мети, успішно реалізувала всі дослідницькі завдання, аргументовано сформулювала висновки та надала практичні рекомендації щодо відбору пацієнтів

критерії включення та виключення, методи збору демографічних, клінічних, лабораторних і інструментальних даних (NT-proBNP, ЕхоКГ, катетеризація правих відділів серця, тести з фізичним навантаженням). Статистичний аналіз проведено на високому рівні з використанням t-тесту, χ^2 -критерію, тесту Фішера, логістичної регресії, ROC-аналізу, що підвищує достовірність отриманих результатів.

Розділи власних досліджень

Цей розділ містить результати комплексного аналізу клініко-лабораторних характеристик пацієнтів залежно від їх включення до листа очікування трансплантації серця. Подано оцінку супутніх захворювань, рівня NT-proBNP, результатів ехокардіографії, катетеризації, 6-хвилинного тесту з ходьбою, а також ускладнень і летальності серед пацієнтів. Статистично обґрунтовано виявлені предиктори несприятливого прогнозу: вік ≥ 60 років, високий рівень NT-proBNP, необхідність механічної підтримки кровообігу. Представлені таблиці, графіки та діаграми є інформативними, добре ілюструють результати.

Обговорення результатів

У дискусії автор ретельно порівняв отримані дані з результатами міжнародних досліджень, що свідчить про глибоке розуміння проблеми. Особливу увагу приділено значенню включення до листа очікування як незалежного фактора, що покращує виживаність пацієнтів та знижує частоту ускладнень. Обговорення містить елементи критичного аналізу, визначає наукову новизну та практичну цінність результатів.

Висновки та практичні рекомендації

Висновки чіткі, узгоджені із завданнями дослідження та відображають основні результати роботи. Практичні рекомендації сформульовані конкретно й доступно, охоплюють критерії включення пацієнтів до листа очікування, оцінку функціонального стану, контроль гемодинаміки, лабораторних показників та використання механічної підтримки кровообігу. Рекомендації можуть бути впроваджені у клінічну практику трансплантологічних центрів.

Відтак, дисертація оформлена відповідно до встановлених вимог: структура логічна, розділи послідовно пов'язані між собою, стиль викладу науковий,

із термінальною серцевою недостатністю для включення до листа очікування трансплантації серця. Основні результати відображені у достатній кількості публікацій, що підтверджують значущість проведеної роботи.

Дисертаційна праця повністю відповідає критеріям актуальності, методологічної якості, наукової новизни та практичної значущості, визначеним у пункті «б» Порядку присудження ступеня доктора філософії (Постанова КМУ № 44 від 12.01.2022), а також вимогам до оформлення дисертаційних робіт (Наказ МОН № 40 від 12.01.2017 у редакції від 12.07.2019).

Здобувачка продемонструвала належний рівень наукової підготовки й може бути рекомендована до присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина».

Опонент:

член-кореспондента НАМН України,

професора, доктора медичних наук, професора
кафедри хірургії з курсом невідкладної

та судинної хірургії НМУ імені О.О. Богомольця

Костянтин РУДЕНКО

*Підпис професора Руденка К.В. завідувач,
всесвітній секретар, д-р мед. наук, епід. наук,
м. Київ*

Підпис П.А. Андрющенко